

Oponentský posudek
disertační práce Mgr. Jana Balarina

„Kolektivní ochrana práv v civilním soudním řízení“
(školitel: prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.)

I. Zhodnocení formálních požadavků

Disertační práce je úpravná, citace cizích děl jsou formálně správné a přehledné, samotnému zpracování tématu autor věnoval, pomineme-li úvodní část s vymezením pojmů a naopak zahrneme-li historický exkurz a komparativní studii přístupu ke kolektivní ochraně práv v právních úpravách vybraných států, cca 200 stran textu, což je rozsah s ohledem na povahu práce více než přiměřený. Po formální jazykové a slohové stránce nelze práci nic vytknout, je psána odborným jazykem, spisovně a srozumitelně a v mezích odborného jazyka i čtivě, také prakticky bezchybně.

II. Zhodnocení tématu

Autorem zvolené téma kolektivního procesu, přidržíme-li se autorem užívané terminologie, je vhodné i aktuální vzhledem k vývoji a současnému stavu právní úpravy i požadavkům praxe, navíc představuje určitý relativně ucelený a samostatný soubor problematiky v rámci civilního soudního řízení. Proto v práci takto vymezené téma poskytlo možnosti - i vzhledem k probíhajícímu vývoji úpravy a potřebě reagovat na zmíněné požadavky praxe - naskýtající se právní otázky probrat v patřičné šíři a promítnout tak do práce na základě provedeného rozboru vždy i vlastní hodnocení a závěry, tuto možnost také autor plně využil. Zvolené téma autor vyčerpал, navíc i obohatil o podrobné analýzy možností realizace kolektivního prosazování práv a vybraných s tím spojených problémů, jež poté přenesl i do posouzení pozitivní české úpravy a nastínění její perspektivy s úvahami de lege ferenda, a rovněž navýsost přínosným srovnáním přístupu k řešení kolektivního prosazování práv v právních úpravách vybraných států.

III. Zhodnocení práce s předpisy, literaturou a judikaturou

V práci autor vychází a jsou předmětem jeho zkoumání teoretické problémy, spojené s vymezeným tématem práce, jež posléze zkoumá i z hlediska platné právní úpravy civilního soudního řízení tuzemského (včetně doplnění o rozhodnutí soudů) i vybraných států, všímá si i snah o sjednocení roztržitého přístupu v rámci Evropské unie. Ke svým rozborům autor shromáždil velké množství publikovaných vědeckých názorů, odkazuje na řadu odborných publikací a časopiseckých článků a lze shrnout, že k vypracování své disertační práce autor použil více jak reprezentativní počet různorodých pramenů tuzemských i zahraničních a jeho práci s předpisy a literaturou nelze naprosto nic vytknout.

IV. Zhodnocení obsahu díla

Strukturování obsahu, co do částí díla, bylo v zásadě možné a je logické pro postup od obecného vymezení po konkrétní závěry. Odpovídá tak členění díla na úvod a obecné poznámky s vymezením základních pojmů, na něž navazuje první základní část díla, věnovaná rozboru prosazování soukromých práv, jenž je východiskem k analýze

problematiky kolektivního prosazování práv v obecné rovině, jak je obsažena v části třetí. Část čtvrtá se již zabývá kolektivním procesem s vytčením kritérií ohledně a/ kolektivního zástupce, b/ postavení členů skupiny a c/ mechanismů kolektivního prosazování práv. V souvislosti s právě zmíněnými mechanismy se další část zabývá vybranými problémy kolektivní ochrany práv s pojmenováním a rozбором rizik, jež kolektivní proces přináší. Jako určitý reprezentativní vzorek současného kolektivního procesu je představen přehled v části šesté, zahájený class action procesním právem USA, pokračující její australskou podobou, podobou izraelskou, švédským skupinovým řízením, německým vzorovým řízením a uzavíraný rakouskou vzorovou a postupní žalobou a francouzskými spolkovými žalobami. Přehled je vhodně doplněn o popis a analýzu projevů snahy Evropské unie o formování zásad kolektivního prosazování práv a jeho sjednocení pro země Unie. V následné části je podrobena analýze současné české právní úpravy dle § 83 odst. 2 a § 159a odst. 2 o.s.ř., zejm. jak co do úpravy obecného kolektivního žalobního práva ve věcech nekalé soutěže a práv spotřebitelů, tak ve věcech korporátních. Obohacením teoretických pohledů na možný další vývoj procesních postupů ve věcech kolektivního prosazování práv se jeví další kapitola s rozбором perspektiv kolektivního procesu v českém právu včetně úvah o možnostech náprav de lege ferenda dosavadního neuspokojivého stavu tuzemské právní úpravy v dané oblasti. Práce je uzavřena stručným závěrem.

Práce je vyvážená a celkově přínosná, na vysoké úrovni teoretické i v metodách zkoumání, bez nějakých slabších stránek. Já sám osobně nejvíce oceňuji komparativní pojednání o možnostech řešení mechanismů kolektivního prosazování práv ve vybraných sedmi státech a aktivitách Evropské unie, jež je do určité míry provázáno i s rozбором perspektiv kolektivního procesu v ČR a návrzích de lege ferenda. Zde ovšem bylo možno přistoupit k návrhům i důsledněji, např. i formulací možných zásad zákonné úpravy, z nichž by se odvíjelo pozdější znění nové právní úpravy.

Závěry, k nimž autor v práci dospívá, jsou odůvodněny a podle mého názoru celkově správné, mohu jen souhlasit, na základě vlastních poznatků z rozhodování sporů z nekalé soutěže, s výhradami autora k platné tuzemské úpravě. Například naposled takový řešený případ žalob provozovatelů lékáren proti Středočeskému kraji a jeho nemocnicím, rovněž provozujícím lékárnám, o zdržení se hrazení regulačních poplatků, by zřejmě – pokud by v mezidobí nedošlo k dohodě žalobců a zpětvzetí žaloby v kolidujícím řízení – nutně již vyústilo k podání návrhu Ústavnímu soudu na zrušení ustanovení § 83 odst. 2 písm. a/ o.s.ř. K aplikaci tohoto ustanovení a zastavení řízení jinak došlo, pokud je mi známo, jen v několika případech (např. ve věcech žalob o zdržení se reklamy „pravá pálená taška“). Ve věcech ochrany spotřebitelů jsou vedena řízení skutečně především občanskými sdruženími (z poslední doby např. Sdružením obrany spotřebitelů ČR spolu s Ekologickým právním servisem bylo vedeno řízení proti SkyEurope Airlines, a.s. o zdržení se uvádění cen služeb, pokud nezahrnují veškeré poplatky, jež cestující skutečně uhradí), byť např. autorem zmiňovaný případ Danone a neoprávněného užívání označení BIO (na výrobku Bio bifidus aktiv) dovedla do závěru až obchodní společnost PRO-BIO, s.r.o. (i když s pomocí právníků Ekologického právního servisu).

V. Náměty do diskuse a k obhajobě

Lze samozřejmě o některých názorech autora dále diskutovat, např. o jeho návrzích řešení situace ohledně tuzemské právní úpravy. I když se o tom také zmiňuje, chtěl bych připomenout, že je v současné době diskutováno tzv. soukromé vymáhání

antitrustového práva (tzv. private enforcement), resp. vymáhání náhrady škody z porušení soutěžního práva, což není tak úplně totéž, spočívající v tom, že ty subjekty, které se cítí postíženy určitým soutěžním jednáním, o němž se domnívají, že porušuje některý ze zákazů protisoutěžního jednání podle čl. 81, resp. 82 ES, se vzdají spoléhání se na zásah veřejnoprávní moci a domáhají se u příslušného soudu podle příslušného národního práva přímo určitého sankčního důsledku tohoto údajného porušení. Cestu k tomuto postupu formálně otevřelo Nařízení č. 1/2003 ES, které ve svém čl. 6 přeneslo pravomoc rozhodovat o porušení čl. 81 nebo 82 SES rovněž na národní soudy členských států. Mám za to, že to bude oblast, kde dojde v blízké době k určité unifikaci postupu kolektivního vymáhání práv. Jak připomíná v práci i autor, tzv. Bílá kniha o žalobách o náhradu škody způsobené porušením antimonopolních pravidel ES - KOM (2008) 165 – vyjadřuje názor, že je nutné vytvořit mechanismy kolektivního vymáhání, které by umožnily spojit jednotlivé žaloby osob poškozených porušením antimonopolních pravidel, navrhuje proto využití kombinace dvou vzájemně se doplňujících mechanismů kolektivního vymáhání: - žaloby podané v zastoupení, které předkládají kvalifikované subjekty, například sdružení spotřebitelů, státní orgány nebo oborová sdružení, jménem identifikovaných nebo, ve výjimečných případech, identifikovatelných poškozených osob; a - kolektivní žaloby s výslovným předchozím souhlasem všech žalobců, v nichž se poškození výslovně rozhodnou spojit své jednotlivé nároky na odškodnění za utrpěnou škodu do jedné žaloby. Jen pro úplnost postrádám v této souvislosti názor autora na to, zda toto navrhované řešení je skutečně tím nejlepším pro dané případy, zda lze je převzít i pro tuzemské právní prostředí. Určitým problémem se také může jevit fakt, že o zásadnějším porušení soutěžních předpisů rozhodne Úřad hospodářské soutěže (případně Komise), také jednajícího i majetkově postihne s cílem odčerpát protiprávně získaný prospěch, pak nejasné je, nakolik tato rozhodnutí ovlivní civilní soudní řízení a jeho průběh, zda mohou být ještě uloženy sankce doplněny o soukromoprávní nároky např. na náhradu majetkové i nemajetkové újmy obvykle desítek závadným jednáním dotčených subjektů v soudním řízení.

VI. Závěrečné doporučení

Předloženou práci hodnotím celkově jako práci velmi dobré úrovně a plně splňující požadavky, kladené na disertační práci. Prokazuje velmi dobré znalosti autora v oblasti zvoleného tématu a jeho schopnost vědecké práce, logické právní úvahy a vyjadřování. Práci proto **doporučuji** k obhajobě.

V Praze dne 25. března 2011

JUDr. Jiří Macek